

РІЗДВЯНИЙ ХОРОВИЙ ЦИКЛ МИХАЙЛА ГАЙВОРОНСЬКОГО

ступени професіоналізму учителя / А.К. Маркова // Педагогіка. – 1995. – №6. – С. 55 – 63.

6. Молодиченко В.В. Реалізація гуманістичної особово-розвивальної парадигми в сучасній освіті [Електронний ресурс] / В.В. Молодиченко. – Режим доступу: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp9/molodychenko.pdf

7. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 1 – 4 класи. – К.: Освіта, 2011. – 392 с.

8. Подласый П.И. Педагогіка начальной школы: уч. пособ. / П.И. Подласый. – М.: Владос, 2001 – 399 с.

9. Сегеда Н.А. Підготовка майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації: автореф.

дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / Н.А. Сегеда. – К., 2002. – 21 с.

10. Троїцька Т.С. Методологічна готовність до управління педагогічним процесом та розвиток рефлексивного мислення майбутнього педагога [Електронний ресурс] / Т.С. Троїцька, А.В. Фокшек. – Режим доступу: http://lib.mdpu.org.ua/nvsp/articles/2009/09_03ttsfav.pdf

11. Хомич Л.О. Система психолого-педагогічної підготовки вчителя початкових класів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / Л.О. Хомич. – К., 1999. – 38 с.

Стаття надійшла до редакції 23.06.2015

УДК 784.4:78.087.68(477)

Андрій Славич, старший викладач кафедри музикознавства та фортепіано
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

РІЗДВЯНИЙ ХОРОВИЙ ЦИКЛ МИХАЙЛА ГАЙВОРОНСЬКОГО

У статті визначаються основні стилістичні ознаки хорового письма Михайла Гайворонського на прикладі різдвяного хорового циклу “Гуцульське Різдво”. Автор опирається на існуючі музикознавчі та джерелознавчі роботи з цього питання і робить власні висновки.

Ключові слова: хоровий цикл, народна пісня, хорове письмо, хорові засоби.

Літ. 5.

Андрей Славич, старший преподаватель кафедры музыковедения и фортепиано
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

РОЖДЕСТВЕНСКИЙ ХОРОВОЙ ЦИКЛ МИХАИЛА ГАЙВОРОНСКОГО

В статье определяются основные стилистические приметы хорового письма Михаила Гайворонского на примере рождественского хорового цикла “Гуцульське Різдво”. Автор опирается на существующие исследования музыковедов, источниковедов, соответствующие научные работы и делает собственные выводы.

Ключевые слова: хоровой цикл, народная песня, хоровое письмо, хоровые средства.

Andriy Slavych, Senior Lecturer of Musicology and Piano Department
Drohobych State Pedagogical University by I. Franco

CHRISTMAS CHORAL CYCLE OF MICHAEL HAYVORONSKY

The archive identifies the main stylistic features of Michael Haivoronsky choral writing on the example of Christmas choral cycle of “Hutsul Christmas”. The author bases himself on existing musicological and science of sources studies on this issue and makes his own conclusion.

Keywords: choral cycle, folk song, choral writing, coral tools.

Постановка проблеми. Гортаючи сторінки історії української музичної культури, підтверджується висновок маловідомість і забуття цілих періодів усталення і розвитку музичних жанрів, форм, системи музичних виразових засобів. Саме до цих періодів відноситься творчість Михайла Гайворонського, яка й досі є мало вивченою.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Важливе місце серед публікацій до теми дослідження мають наукові праці А. Рудницького,

Ф. Колесси, С. Людкевича, Б. Грінченка, Л. Корній, Ю. Медведика. До в'янення обставин життя і творчості М. Гайворонського долучилися В. Витвицький, Р. Придаткевич, Ф. Шешко, Б. Кудрик, які досліджували його здобутки ще при житті композитора.

Мета статті полягає у визначенні стилістичних індивідуальних рис музичної мови М. Гайворонського, автора “Гуцульського Різдва”, надрукованого У.М.Н. у Нью-Йорку 1933 року. Нотний матеріал, вступна стаття та методичні

зауваги увійдуть до запланованого навчально-методичного посібника з навчальної дисципліни “Музична культура української діаспори”.

Виклад матеріалу. Це видання музичних творів Михайла Гайворонського стане четвертим збірником хорових обробок композитора (три попередні вийшли друком у Дрогобичі (“Посвіт” 2012, 2013, 2015). Особливістю цього навчально-методичного посібника з навчального курсу “Музична культура української діаспори”, який є в переліку дисциплін навчального плану для студентів магістратури інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, є повернення з забуття талановитих обробок для хору М. Гайворонського на основі гуцульських народних пісень. Так на початку 30-х років ХХ сторіччя в Америці постав новий хоровий збірник Михайла Гайворонського – “Гуцульське Різдво”. Як зазначає Василь Витвицький (український композитор і музикознавець, доктор музикології, професор Львівської консерваторії (1944) – “...випуск (“Гуцульське Різдво” (чотири частини) та по дві пісні з Лемківщини та Полісся), що з’явився 1933 року накладом Української Музичної Накладні в Нью-Йорку, примітний своїм задумом і виконанням” [1, 76].

Михайло Гайворонський створив багато обробок українських пісень різних регіонів України – від Закарпаття до Слобожанщини. Обробка народної пісні є основою його творчого кредо.

Вибір і опрацювання гуцульських прикладів традиційної культури були на той час новинкою. Вже з нагоди появи “Гуцульського Різдва” Роман Придаткевич писав, що “Гайворонський зумів дати твір, в якому захований запах дохристиянських часів” [4]. На думку Бориса Кудрика, Гайворонський відкрив справжній “новий світ” – гуцульські колядки і різдвяно-ігрові пісні – “романтичні останки поганського культу”. Далі Б. Кудрик писав: “Загально вважали гуцулів за так мало музикальних, чи бодай мало інвективних у мелодії, що, мовляв, поза шаблонний тип примітивної коломийки на східній гамі з двома надмірними секундами, майже ніякого іншого типу в них не знайти. Тимчасом наш композитор знайшов у музичній частині Шухевичевої

“Гуцульщини” оці чотири мелодії, що можуть уповні витримати порівняння з наддніпрянськими, та приклав до них – місцями дуже щасливо – “Леонтовичівський спосіб обробки” [2]. Також і Федір Шешко порівнював цикл з обробками Леонтовича: “Гайворонський за своєї американської доби життя, багато попрацював як над уясненням собі прикмет української народної мелодії, так і над своєю композиторською технікою. Від ранішньої дещо примітивної гармонізації пісень не залишилося вже й сліду, – автор цілковито засвоїв стиль Леонтовича і пізнього Стеценка. Всі пісні опрацьовані з захованням характеристичних прикмет українського народного способу гуртового співу” [5].

Різдвяний гуцульський цикл Гайворонського цікавий ще й тим, що з чотирьох частин – “Коляда”, “Пльис”, “Кругльик”, “Щедрівка” – відрізняється характером й елементами музичної мови. Контрастне співставлення образів мініатюр, об’єднаних духом Різдва, дає підстави вважати справжнім музичним циклом. Особливо помітним є своєрідна ладо-тональна основа п’єс циклу. У першій – застосовано міксолідійський лад:

g a h c d e f g

В обробці “Коляди” Гайворонський вживає засоби звукопису. “Коляда” починається вступом, який наслідую церковні дзвони:

Гуцульське Різдво

Світлий пам’яті професора Володимира Шухевича

М. Гайворонський

1. Коляда

Allegro moderato

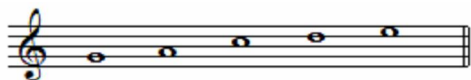
Мотив дзвонів органічно вплетений й у подальші розділи хору, що часто виявляється у вживанні квінтових витриманих звуків у партії басового глосу.

З тонального і ритмічного рішення дуже характерною є третя частина циклу – “Кругльик”. Це танкова пісня, яка виконується в Гуцульщині під хатою після колядування. Основний ритмічний малюнок цієї частини подібний до старофранцузького танцю гавоту, а її ладове

РІЗДВЯНИЙ ХОРОВИЙ ЦИКЛ МИХАЙЛА ГАЙВОРОНСЬКОГО

оформлення, цікавий і рідкісний для європейської народної музики, зразок ангеїтонного ладу – мажорної пентатоніки:

Вся мелодія складається з п'яти звуків, між якими не зустрічається півтону. У своїй обробці Гайворонський намагається не втратити ритмічний малюнок мелодичного контуру:

Однак, на противагу пентатоніці, композитор використовує й альтеровані ступені, особливо для ладового визначення доміанти.

У другій і заключній частині циклу “Гуцульське Різдво” варто відмітити особливий тип розвитку

Музична тканина цієї п'єси насичена імітаційними прийомами, які супроводжують тему майже у всіх варіаціях.

Цікавим є тональний розвиток мініатюр хорового концерту. Перша і третя п'єси тонально нестійкі. Друга і четверта композиції витримані в одній тональності. Важливим є зауваження про особливість тональності четвертої частини циклу – “Щедрівки”. Вона забарвлена “думним” ладом – гармонічний мінор з підвищеними IV I VI

2. Пльїс*

Andantino М. Гайворонський

Із - за го - роч - ки, з - за ка - ли - ноч - ки йдуть ко - ляд - нич - ки з Ук - ра - ї - ноч - ки.

3. Кругльик*

Allegro commodo М. Гайворонський

В не - ді - лю ра - но йи - ло сви - та - ти - йи - ли - ся лю - ди бай ви - би -

музичного матеріалу – тематична робота, характерної для інструментальної музики. “Цим Гайворонський знову перегукується з притаманною Леонтовичеві інструменталізацією голосів хору”[1, 88]:

тт. 25-26 з № 4 “Щедрівка”

Су - хо - точ - ку під - ску - ба - ти,

Друга частина циклу – “Пльїс” укладена 4-тактовими структурними ви будовами, які зберігаючи основний мелодичний контур, розташовані на різних тональних рівнях. Початок й розділи А і В мають тональність Фа-мажор. Варіація С написана у До-мажорі. Розділ D – гармонічному ля-мінорі. Варіація Е повертається у Фа-мажор. Заключне проведення теми розширене за рахунок повторення основної фрази.

ступенем. Ця ознака надає особливості звучанню хору.

Сподіваємось, що чергове оприлюднення сучасного друку творів відомого галицько-українського композитора першої половини ХХ ст. принесе користь усім зацікавленим у нашій хоровій спадщині.

Висновок. Публікація

“Гуцульського Різдва” Михайла Гайворонського є важливим чинником засвоєння частини надзвичайно багатого репертуару, який з успіхом використовується у навчальному процесі виховання майбутніх музичних працівників освіти.

1. Витвицький В. Михайло Гайворонський. Життя і творчість. / Василь Витвицький – Львів, 2001, С. 175.

2. Кудрик Б. З новітніх видань творів М. Гайворонського // Борис Кудрик // Діло, 1936, 27 жовтня.

3. Мистецтво України. Біографічний довідник. Загальна редакція А. Кудрицького. – Київ: Українська енциклопедія імені М.П. Бажана, 1997. С. 144.

4. Придаткевич Р. Нововидані опрацювання українських народних пісень для мішаного хору М. Гайворонського: / Роман Придаткевич // Свобода, 1934, 31 липня.

5. Стешко Ф.М. Гайворонський: / Федір Стешко // Українські народні пісні. Українська музика, 1938, ч. 5. С.34 – 35.

Стаття надійшла до редакції 22.06.2015